

Behoeftte onderzoek naar een huiskamer voor sekswerkers in Rotterdam

Van

Mireille Wolfers

Datum

30 april 2014

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Onderzoek onder stafmedewerkers	4
2.1	Rotterdam	4
2.2	Den Haag	5
2.3	Amsterdam	7
3	Onderzoek onder de doelgroep	10
4	Discussie en conclusie	15
5	Samenvatting	18
6	Bijlage 1 Werkplan PMW, onderdeel Huiskamer prostituees	20
7	Bijlage 2 : Interviewprotocol voor sekswerkers in Rotterdam	21
8	Bijlage 3: karakteristieken van de geïnterviewde sekswerkers	23

1 Inleiding

Onder cliënten van het Prostitutie Maatschappelijk Werk van Humanitas is de wens geuit voor een huiskamer inloop in Rotterdam. Om dit plan in 2014 te verwezenlijken heeft Humanitas hiervoor subsidie aangevraagd bij de gemeente Rotterdam. Om het project inhoudelijk te onderbouwen is door de GGD een behoefte onderzoek onder de doelgroep uitgevoerd.

Twee belangrijke vragen zijn:

1. Is er behoefte aan een huiskamerinloop in Rotterdam?
2. Waar hebben prostituees behoefte aan wat betreft activiteiten en mogelijkheden in een huiskamerinloop?

Bij twee bestaande huiskamers voor prostituees in Den Haag en Amsterdam zijn gesprekken gevoerd met staf en bezoekers. Er is gekeken naar de daar bestaande situatie en gang van zaken. In Rotterdam zijn prostituees geïnterviewd en zijn er gesprekken gevoerd met de medewerkers en cliënten van Prostitutie Maatschappelijk Werk van Humanitas.

2 Onderzoek onder stafmedewerkers

2.1 Rotterdam

In Rotterdam zijn een manager en een stafmedewerker van het Prostitutie Maatschappelijk Werk van Humanitas geïnterviewd. In het werkplan van PMW voor 2014 is het plan voor het huiskamerproject beschreven (zie bijlage 1). De geïnterviewden hebben tijdens het interview toelichting gegeven op dit plan en de mogelijke uitwerking.

Doelstellingen van het huiskamerproject

De volgende doelstellingen voor het huiskamerproject zijn geformuleerd.

1. Bereiken van sekswerkers (m/v) die nog niet bij PMW in beeld zijn.
2. Aanbieden van informatie en diensten speciaal voor sekswerkers, los van de hulpverlening en laagdrempeliger.
3. Creëren van een 'eigen plek' voor sekswerkers, voor samenzijn en ontspanning.
4. Positieveverbetering van sekswerkers.
5. Creëren van een stageplek voor uitstappende sekswerkers in het gemeentelijk gesubsidieerde uitstapproject.
6. Het blijven bereiken van sekswerkers die, indien de wet op registratie van kracht wordt, naar verwachting in een onzichtbaar circuit terecht komen.

Tot de beoogde doelgroep van het huiskamerproject behoren alle sekswerkers in Rotterdam, inclusief degenen die nu niet door het veldwerk worden bezocht zoals illegaal verblijvenden, escort- of thuiswerkers en prostituees werkzaam in een animeerbar.

Werkwijze

Om deze doelstellingen te bereiken wil PMW een contact- en informatiecentrum opzetten, genaamd: 'Door to door'. Dit wordt een huiskamer met laagdrempelige vrije inloop. Men denkt aan een locatie in Delfshaven, een kantoorruimte met keuken. Men ziet SPOT in Den Haag als voorbeeld.

De bedoeling is om elke middag iets aan te bieden, in de vorm van workshops of cursussen. Bijvoorbeeld over de thema's: rechten en plichten, belastingformulieren invullen, zelfverdediging, Nederlandse taalles, computerlessen, sollicitatietraining en loopbaanbegeleiding. Maar eventueel ook kookcursussen en yoga. Wat er precies zal worden aangeboden is afhankelijk van de behoefte van de doelgroep.

Verder kunnen er doelgroep-specifieke activiteiten plaatsvinden, bijvoorbeeld in gespreksgroepen of tijdens themadagen. Eventueel kan er een douchefaciliteit komen. Op termijn wil men een 'virtuele huiskamer' openen.

Het aanbieden van een uitstapprogramma behoort niet tot de doelen. Voor prostituees die willen uitstappen is er een ander programma.

Voor de dagelijkse gang van zaken van het openen, sluiten en schoonmaken van de ruimte wil men vrijwilligers inzetten: ex-sekswerkers en actieve sekswerkers. Daarnaast zal er een door PMW betaalde coördinator aangesteld worden. Ook kunnen er vrijwilligers van het maatschappelijk werk worden ingezet die specifieke kennis hebben, bijvoorbeeld over boekhouden. Tevens denkt men aan ex-sekswerkers, vrijwilligers, die kunnen adviseren over werkmogelijkheden bij uitstappen. De vrijwilligers zullen door Humanitas zelf getraind worden.

Men wil twee tot driemaal per week geopend zijn, overdag en in de middag.

2.2 Den Haag

SPOT in Den Haag is in 2011 gestart als een centrum voor dienstverlening aan prostituees, met als doel de positie van seksuele dienstverleners te verbeteren en een betere integrale hulp- en dienstverlening te bieden aan seksuele dienstverleners.

SPOT is een inloopcentrum en is 3 dagdelen per week geopend. Het is gesitueerd op nog geen vijf minuten lopen vanaf Den Haag Centraal Station. Het pand is gevestigd in een drukke doorlopende straat, vrij chique, er lopen veel passanten van en naar het station. Van de buitenkant oogt het onopvallend, en doet denken aan een uitzendbureau. Toegang wordt verleend na aanbellen. De inrichting is licht, fris, modern en zakelijk, met een ontvangstbalie, witte strakke kasten, twee lange witte strakke tafels met tijdschriften, witte en zwarte stoelen, een rek met folders en een flatscreen aan de muur.

Er zijn drie sociaal dienstverleners werkzaam: twee sociaal pedagogisch medewerkers en een medewerker met een HRM opleiding. Voor dit onderzoek zijn twee sociaal dienstverleners en een beleidsmedewerker van SPOT geïnterviewd.

Bij SPOT vindt met het woord 'huiskamer' een verouderde term die hoort bij de vroegere tippelzone. Ze hebben heel bewust gekozen voor professionele zakelijkheid. Het pand is daarom ook zakelijk ingericht. SPOT is ook geen huiskamer, geen ontmoetingsplaats. Bezoekers komen met een bepaalde vraag waar ze informatie en advies over willen. SPOT biedt nadrukkelijk géén hulpverlening, dit is de taak van de Stichting Hulpverlening en Opvang Prostituees (SHOP) in Den Haag.

Door intensief en specifiek veldwerk is SPOT goed bekend geraakt onder de doelgroep. Tijdens het veldwerk wordt er elke twee maanden een ander thema behandeld. Een van de SPOT medewerkers spreekt Hongaars en Spaans. Er werken bij SPOT geen maatschappelijk werkers of verpleegkundigen. Er wordt weinig met vrijwilligers gewerkt, aangezien men het lastig vindt om mensen met goede competenties te krijgen. Van de vier vrijwilligers waarmee gestart is zijn er nog twee die af en toe gevraagd worden om als gastvrouw mee te helpen bij een activiteit.

Activiteiten bij SPOT

De kernactiviteiten van SPOT zijn het geven van informatie en advies over werkmogelijkheden als seksueel dienstverlener, maar ook buiten het vakgebied, over veilig en gezond werken en over geld- en regelzaken. Daarnaast biedt SPOT wisselende activiteiten aan zoals een beautydag, voedingsdag

en yogales, incidenteel is er een diner. Alles gebeurt op vrije inloop, zonder inschrijving, in de vorm van persoonlijk advies of workshops. Er is geen gelegenheid om te douchen, te eten of te slapen.

Op vrijdagmiddag is er een spreekuur van het regionaal soa-centrum, voor soa-testen en seksuele gezondheid, inclusief hepatitis B vaccinatie. Elke woensdagmiddag is er een juridisch inloopsprekuren. De medewerker van SPOT legt contact met de bezoekers die op de spreekuren komen om hen te interesseren voor het overige aanbod.

Het aanbod van activiteiten bij SPOT is vraaggericht en wordt door de medewerkers zelf ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld een informatieblad over een nieuwe belastingmaatregel, een klantenactie met raamstickers over de vraagprijs van sekswerk en een zelfhulpboekje Nederlandse taalles voor Hongaarse sekswerkers.

Bij SPOT worden voornamelijk kortdurende gesprekken gevoerd, behalve bij loopbaanbegeleiding, waarvoor een uitgebreider traject is. Als een sekswerker op een ander gebied meer hulp nodig heeft wordt er doorverwezen naar de hulpverlening van SHOP of andere organisaties. De dienstverlening is laagdrempelig en anoniem. Er worden geen vragen gesteld over waar de vrouwen werkzaam zijn of hoe ze bij SPOT terecht zijn gekomen. Waarschijnlijk zijn de meeste vrouwen die SPOT bezoeken werkzaam in de raamprostitutie en als thuiswerkers. Chinese en Thaise sekswerkers komen nauwelijks naar het dienstencentrum.

Aanvankelijk wilde men bij SPOT ook een Meeting Spot opzetten, een soort ontmoetingsgroep voor sekswerkers. Dit is niet van de grond is gekomen omdat een groot deel van de doelgroep niet op die manier wil samen komen. De doelgroep is erg gedifferentieerd qua taal en cultuur en bij SPOT heet men gemerkt dat sekswerkers hun ervaringen niet willen delen met collega sekswerkers.

Aantal bezoekers

Dagelijks zijn er vijf tot zes bezoekers in het dienstencentrum. Bij een populaire activiteit kan het oplopen tot 20 personen. In 2013 waren er tot en met het derde kwartaal (= 39 weken) 396 vrouwelijke bezoekers, 13 mannen, en 33 transgenders (= 442 bezoekers). Dit betekent dat er in 2013 ongeveer 11 bezoekers per week waren. (Dit waren 114 unieke vrouwelijke bezoekers, negen mannen en acht transgenders). *(vermoedelijk is dit zonder de soa poli op vrijdagmiddag?).*

Vanaf de start in 2011 tot en met het derde kwartaal in 2013 waren er 300 unieke bezoekers: 260 vrouwen, 30 mannen en 20 transgenders. Hongaren en transgenders zijn doelgroepen die men eerder niet bereikte. Door middel van het outreach werk zijn er ongeveer 100 nieuwe personen bereikt.

Conclusie

SPOT in Den Haag is een centrum voor advies en informatie over werk en inkomen voor prostituees. Daarnaast worden incidenteel sociale groepsactiviteiten georganiseerd. Het is geen ontmoetingsplek. Wekelijks zijn er twee inloopsprekuren: voor soa en seksuele gezondheid en voor juridische vragen. De medewerkers van SPOT verrichten veel veldwerk. Gemiddeld waren er tot met het derde kwartaal in 2013 11 bezoekers per week, verspreid over 3 dagdelen. Bezoekers van het SPOT zijn voornamelijk raamprostituees en thuiswerkers.

2.3 Amsterdam

In Amsterdam zijn er twee locaties waar hulpverlening wordt geboden aan prostituees: het Prostitutie en Gezondheidscentrum (het P en G) en het Meeting Point. In Amsterdam zijn drie stafleden geïnterviewd, de vertrouwenspersoon en een maatschappelijk werker, allebei werkzaam op beide locaties en een verpleegkundige van het P en G.

Prostitutie en gezondheidscentrum

Het Prostitutie en Gezondheidscentrum (P en G) is in april 2008 gestart. De doelstellingen van het P en G zijn het verbeteren van de gezondheid en de maatschappelijke en arbeidsrechtelijke positie van prostituees en het signaleren en voorkomen van geweld en seksuele uitbuiting.

Het P en G is gevestigd buiten het prostitutiegebied in een onopvallend pand. Het is te bereiken via een trap en een kleine gang, waar aangebeld moet worden. Er is een wachtruimte voor sekswerkers die een afspraak hebben. Hier staat een computer voor gratis gebruik. Naast de spreekkamer van de verpleegkundigen van de GGD Amsterdam is er een spreekkamer voor het maatschappelijk werk en advocaat. Boven is het kantoor van de medewerkers en een lokaal voor groepsbijeenkomsten.

Het P en G is door de week dagelijks geopend van 12:30 tot 21:30, op vrijdag tot 17:30 uur. Aanvullend zijn er twee soa-sprekuren in de ochtend. Het centrum werkt volledig op afspraak. Omdat het Meeting Point op de Wallen in het weekend is geopend, kunnen vrouwen die in het weekend voor hulp aankloppen op het Meeting Point een intake krijgen en worden doorverwezen naar het P en G.

Op het P en G zijn een vertrouwensvrouw, prostitutie maatschappelijk werkers, zeven sociaal verpleegkundigen seksuele gezondheid en voorlichters in de prostitutie werkzaam. Ook organiseert de belangenvereniging voor de prostituees er informatieve bijeenkomsten. Er werken vrijwilligers om Engelse les en computerles te geven. Voor het overige werkt men met betaalde krachten.

Behalve de soa-sprekuren wordt er op het P en G weerbaarheidstraining, Nederlandse les, computerles en Engelse les aangeboden. De opkomst bij deze activiteiten is zeer wisselend. Er wordt meestal gestart met zo'n 12 vrouwen, waarvan de helft overblijft. De lessen duren twee uur en worden het hele jaar door aangeboden. Incidenteel is er een speciale avond: koken rond kersttijd, visagie of sportmassage. Op dergelijke avonden komen er tussen de zeven en elf vrouwen.

Aanvankelijk werden er meer activiteiten in groepsverband aangeboden, zoals voorlichting over anticonceptie, over hormoongebruik aan transgenders of een budgeteringsclub. Deze activiteiten bleken niet aan te slaan. Als sekswerkers behoefte hebben aan deze informatie willen ze dat liever in een één-op-één contact. Ook is er een spreekuur van advocaat geweest, welke wegens gebrek aan belangstelling weer is afgeschaft. Indien nodig, komt er nu een advocaat op afroep.

De bezoekers zijn vooral werkzaam bij privé huizen, achter de ramen, bij escortbedrijven en als thuiswerkers. Vrouwen uit clubs komen er minder, die hebben liever dat de GGD op de club komt. Er komen voornamelijk vrouwelijke bezoekers, er is 1 avond per week een soa-sprekuur speciaal voor mannen, daar komen zo'n tien mannen per maand.

De meeste bezoekers komen voor soa-onderzoek, vervolgvaccinaties voor hepatitis B en hulpvragen op het gebied van anticonceptie en zwangerschap. Er is een grote groep die elke drie maanden komt, maar er blijven ook nieuwe vrouwen komen. Bezoekers komen via het veldwerk of door mond-op-mond reclame via collega's. Er komen nu meer prostituees voor soa-onderzoek bij het P en G dan bij de soa-poli van de GGD zelf. Vrouwen die voorheen moeilijk bereikt werden worden nu door de combinatie van veldwerk, testen op locatie en het P en G wel getest, zoals Bulgaarse en Roemeense vrouwen. Het maatschappelijk werk benut voor vrouwen die willen uitstappen en vrouwen met psychische problematiek. Als sekswerkers het centrum eenmaal hebben bezocht voor gezondheid of taallessen komen ze daarna vaak terecht bij het maatschappelijk werk voor overige problematiek.

Een enkeling komt voor het gebruik van de computer of om te douchen. Vrouwen komen niet voor de gezelligheid en een kop koffie. Allereerst is er een praktische reden om te komen. Bijvoorbeeld de groep die Nederlandse les krijgt, komt ook voor het contact en de gezelligheid komt. De taal gaat niet erg vooruit, maar ze blijven komen.

Meeting Point

Het Meeting Point is gestart in maart 2013 als een pilot voor een jaar en is gesitueerd midden op de Wallen. Er waren signalen uit het werkveld dat er behoefte was aan een locatie waar de vrouwen terecht zouden kunnen met hun problemen. Bovendien verwacht de gemeente dat misstanden hier ook eerder opgemerkt zullen worden. De focus ligt op de groep vrouwen die gedwongen in de prostitutie zitten.

Het Meeting Point is gevestigd in een pand van het Leger des Heils, en wordt gerund door HVO-Querido en het Leger Des Heils samen. Het Meeting Point heeft de functie van een huiskamer. Er staat een grote eettafel, vrouwen kunnen tv kijken en een kopje koffie drinken. Er is altijd iemand van het Leger des Heils als gastvrouw aanwezig. Openingstijden zijn van donderdag tot en met zondagavond van 17:00 tot 21:00 uur. In het begin waren deze tijden ruimer (15:00-23:00 uur) maar ze zijn wegens te weinig bezoekers teruggebracht naar 17:00-21:00 uur.

Op het Meeting Point werken maatschappelijk werkers. Er zijn soa-sprekken van de GGD, er zijn condooms te koop en één keer per week is de vertrouwenspersoon van het gezondheidscentrum aanwezig. Er is wekelijks een boekhoudsprekuren door twee Bulgaarse dames, daarnaast is er een juridisch spreekuren, een politie spreekuren en gratis Nederlandse les op zondag.

Er blijkt weinig behoefte aan de huiskamerfunctie. Sekswerkers komen er nauwelijks zomaar binnen lopen, behalve voor het kopen van condooms. De boekhoudsprekken worden slecht bezocht, ook de Nederlandse les op zondag heeft slechts enkele bezoekers. Er lijkt geen nieuwe doelgroep bereikt te zijn met de huiskamer, de bezoekers zijn sekswerkers die voorheen ook al naar het P en G kwamen.

Conclusie

Het P en G heeft een locatie buiten het prostitutiegebied en biedt hulpverlening, taallessen en praktische trainingen. Op het P en G wordt vooral veel soa onderzoek gedaan. Ook wordt het maatschappelijk werk benut voor vrouwen die willen uitstappen en vrouwen met psychische problematiek. Het nieuw opgezette Meeting Point, de Huiskamer op de Wallen, heeft de

doelstellingen nog niet bereikt. Er lijkt nog geen nieuwe groep te zijn bereikt die niet al op het Prostitutie Gezondheidscentrum kwam.

3 Onderzoek onder de doelgroep

Tussen eind november 2013 en half januari 2014 zijn 22 (ex-)prostituees geïnterviewd. De meeste van hen zijn werkzaam (geweest) in Rotterdam, één persoon is werkzaam in Den Haag maar woont in Rotterdam. De interviews zijn telefonisch afgenomen of face-to-face in een club of privéhuis tijdens veldwerkzaamheden van de GGD. Alle interviews zijn door dezelfde vrouwelijke interviewer afgenomen, bij de Thaise vrouwen is assistentie verleend door een tolk. De interviewer had ruime ervaring als preventiewerker bij het prostitutieteam van de GGD Rotterdam-Rijnmond. Van alle interviews zijn met instemming van de betrokkenen geluidsopnames gemaakt, waarna de interviews schriftelijk zijn uitgewerkt.

Resultaten

Negentien van de geïnterviewde vrouwen zijn werkzaam als prostituee, één vrouw werkt als gastvrouw in een club. De twee overige vrouwen zijn niet meer werkzaam in de prostitutie. Van de negentien vrouwen die actief zijn als prostituee zijn er zes Nederlandse, zes Thaise, een Hongaarse, een Poolse, een Grieks/Turkse, een Marokkaanse, een Braziliaanse, een Nigeriaanse en een vrouw uit Sierra Leone. De leeftijd van de vrouwen varieert van 22 tot 54 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 36 jaar. Zes vrouwen waren bekend bij het PMW.

Behoeftte aan een 'huiskamer-inloop'

Van de 19 vrouwen die actief zijn als prostituee hebben er slechts drie vrouwen behoefte aan een laagdrempelige inloop zoals een huiskamer om collega's te ontmoeten. Eén van deze vrouwen is werkzaam in de tippelzone in Den Haag, en zit momenteel in een uitstaptraject. Zij geeft aan dat ze graag steun had gehad van anderen voordat ze hulp kreeg van het maatschappelijk werk in het uitstaptraject. De overige twee vrouwen, een Thaise en een Nigeriaanse, hebben geen toelichting gegeven.

De overige zestien vrouwen hebben geen behoefte aan een huiskamer-inloop voor het ontmoeten van collega's. Ze hebben er geen behoefte aan om collega's privé te ontmoeten, ze voelen schaamte en de voorzieningen van een huiskamer hebben ze thuis. De vrouwen die soms wel contact met collega's hebben regelen dat zelf, buiten het werk.

'In dit soort banen kom je meiden tegen die voor een korte duur aan het werk zijn en iedereen heeft zo zijn eigen problemen en dat kan nadelen hebben. Ik vind dat je je privacy moet houden en dat je alles apart in een kamertje moet regelen, want je hebt er niet veel aan en het kan in je nadeel werken' (Grieks/Turkse vrouw, 32 jaar, werkzaam in massagesalon, SW21)

'Als ik met mensen van daar wil om gaan ga ik er mee om. Het is best wel een haat en nijd wereld, prostituees kennen elkaar allemaal. Ik wil daar niet zitten waar ze allemaal bij elkaar komen. Want dan kent die ineens toevallig mijn vader of moeder of whatever. Op straat groeten we elkaar ook niet. Alleen als we alleen zijn.' (Nederlandse vrouw, 27 jaar, werkzaam in privéhuis, SW15)

Nee, ik zou niet weten waarom ik hun moet ontmoeten. Ik heb mijn eigen collega's hier.
(Nederlandse vrouw, 42 jaar, werkzaam in massagesalon, SW23)

'Je hebt er geen tijd voor, je werkt week in en week uit en in het weekend heb je je vrije tijd en als je met je collega's wat af wilt spreken dan ga je een avondje stappen of ze komen bij mij in Amsterdam slapen.' (Nederlandse vrouw, 48 jaar, werkzaam in massagesalon, SW22)

Maar je weet toch, een Thaise vrouw wil ook niet bekend zijn, dat zij dat werk doet. Wij willen het niet bekend maken, aan niemand anders. En de collega wil ook niet dat zij het weet. (Thais vrouw, 42 jaar, werkzaam in privéhuis, SW19)

Behoeftte aan service en informatie

Aangezien vrijwel niemand behoefte had aan een huiskamer als ontmoetingsplek is vervolgens de vraag gesteld of men behoefte had informatie en service op het gebied van werk en inkomen. Vijf vrouwen komen benoemen dat ze als ze willen stoppen en ander werk gaan zoeken hier graag hulp bij zouden willen. Twee vrouwen noemen praktische zaken, bijvoorbeeld advies over het werk als je pas begint, of hulp bij problemen als je een huis wilt huren.

'Vooral in het begin als je begint met werken, info over gezondheid, over inentingen en zo, hoe alles moet. In dit privé-huis werd je goed geholpen. De eerste keren vond ik het doodeng. Pijn tot bloedens toe. En waar mensen komen uit dezelfde situatie. Het is moeilijk om een huis te krijgen, omdat je geen contract kan laten zien. En hulp bij (problemen met) schuldeiser, huur'
(Nederlandse vrouw, 24 jaar, werkzaam in privéhuis, SW11)

Vrouwen die er geen behoefte aan hebben geven als reden dat de eigenaar van het privéhuis waar zij werken de belasting regelt, dat ze zelf ervaren genoeg zijn, of dat ze hun werk geheim willen houden en dus niet naar zo'n centrum zullen gaan.

Aan de 19 actieve vrouwen is vervolgens een lijst van 20 verschillende diensten voorgelegd met de vraag of ze behoefte hebben aan een dergelijke dienst en of ze daarvoor naar een dienstencentrum zouden komen dat speciaal voor prostituees in Rotterdam wordt opgezet (zie tabel 1: overzicht van mogelijke diensten).

Voor drie van de genoemde services zou een meerderheid naar zo'n centrum willen komen, namelijk voor een spreekuur van de GGD, een spreekuur van een advocaat en een spreekuur van een arts. Meer dan een derde van de vrouwen zou ook voor hulp bij het invullen van belastingformulieren, computerfaciliteiten en sollicitatietraining komen.

Tabel 1: overzicht van mogelijke diensten.

Voor welke service zou je naar een dienstencentrum, speciaal voor prostituees, in Rotterdam komen? (aantal vrouwen die 'ja' of 'misschien' antwoordde, uit antwoorden van 19 vrouwen)

	Ja	Misschien
Spreekuur van een advocaat	12	
Spreekuur van GGD:	11	
Spreekuur van een arts	10	
Belastingformulier invullen	8	
Computer / Internet faciliteiten	7	
Sollicitatietraining	7	
Yoga	6	
Kookcursussen	6	1
Spreekuur van seksuoloog	5	
Nederlandse taalles	5	
Zelfverdediging/weerbaarheid	5	1
Psychologische ondersteuning	4	
Computerlessen	4	
Keuken /magnetron	4	
Engelse taalles	3	
Films	3	
Beautydagen	3	2
Vertrouwelijk gesprek met een ervaren sekswerker	2	1
Boekhouden	2	
Douche	2	
Wasmachine	1	

Behoeftte aan een uitstaptrajecten

Negen vrouwen hebben behoefte aan hulp bij het uit de prostitutie stappen, nu of over enige tijd. Van vijf vrouwen is het de eerste behoefte die ze hebben als ze gevraagd worden naar hun ideeën voor een informatie – en dienstencentrum. Zeven vrouwen hebben er geen behoefte aan, bij de overige vrouwen is het niet ter sprake gekomen.

'Ik wil niet meer werken, ik lieg tegen iedereen over wat ik doen. Ik wil een normaal leven. Bij SPOT hebben ze meer ervaring met vrouwen uit mensenhandel en pooiers en dwang. Dat is bij mij niet, maar ik wil gewoon dat ik alles kan regelen, en anoniem blijven dat ik niet alles hoef uit te leggen. (.....) Ze gaan van erge zaken uit, en ik heb geen erge zaak. Ik wil gewoon stoppen, maar ik durf niet naar de sociale dienst te gaan. En mijn ouders mogen er echt niet achter komen.' (Nederlandse vrouw, 27 jaar, werkzaam in privéhuis, SW15)

Geschikte openingstijden en dagen

Op welke momenten moet het dienstencentrum geopend zijn, willen de geïnterviewde vrouwen er naar toe gaan? Allerlei momenten zijn genoemd. Het beste zal daarom waarschijnlijk een afwisseling van dagdelen zijn. Sommigen noemen dit ook, afwisselend in overdag (ochtend en middag) en of 's avonds, ook het weekend wordt door twee personen genoemd.

Geschikte locatie

Wat is een geschikte locatie voor een dienstencentrum? Het belangrijkste vindt men dat het een onopvallende plek is, onzichtbaar voor de buitenwereld, zodat ze er naar toe kunnen gaan zonder dat duidelijk is dat het voor prostituees is. Dat het een locatie buiten het centrum moet zijn wordt dan ook veelvuldig genoemd. Wel dient het makkelijk bereikbaar te zijn met het openbaar vervoer.

'Wat toegankelijk is denk ik, qua openbaar vervoer en niet in de buurt van clubs of zo. Dat je er makkelijk kan komen, een beetje neutrale plek, ook niet in een buurt waar ze lastig gevallen worden. Dus niet in het centrum want op een gegeven moment gaat de buurt toch iets vermoeden en dat trekt ook wel weer bepaalde figuren aan. Onopvallend en veilig. Dus in een veilige omgeving.' (SW7)

'Ver van het centrum. Dat niemand mij ziet als ik binnenloop'.

Hoe moet dit er uit zien? Zakelijk of gezellig? *'Zakelijk, en anoniem. Niemand moet zien dat wij sekswerkers zijn'* (SW17)

Overige wensen aan een dienstencentrum

In het dienstencentrum zou een ontspannen sfeer moeten heersen, zonder opdringerige hulpverlening, met personeel die een professionele en echt geïnteresseerde houding heeft. Het moet een plek zijn waar ze worden begrepen, waar ze niet raar worden aangekeken en waar ze zich serieus worden. Het moet ook een veilige plek zijn en ze moeten met discretie behandeld worden.

'Serieuze personen die aan de slag gaan met jou en jou ook serieus aannemen. Rekening houden met jou gevoelens. Qua sfeer moet het zacht en rustgevend zijn en niet iemand die loopt te pushen.' (Grieks/Turkse vrouw, 32 jaar, werkzaam in massagesalon, SW21)

Inzet van vrijwilligers

Veel prostituees zouden het erg waarderen als er ervaringsdeskundigen in het informatie- en adviescentrum zouden werken, 14 personen vinden dit een goed idee. Ex-sekswerkers kunnen hen als ervaringsdeskundigen beter begrijpen, kijken niet op hen neer, en willen écht helpen. Degenen met ervaring kunnen degenen die jong zijn of net beginnen helpen.

'Dat is beter, dan wil je echt helpen, dan doe je het niet voor een salaris, maar omdat je echt wilt helpen. Of door vrijwilligers en professionele werkers samen, want die heb je ook nodig. Bv maatschappelijk werk. En ex-sekswerkers weten echt hoe het toe gaat.' (Hongaarse vrouw, 25 jaar, werkzaam in privé-huis, SW9)

'Ja, ex- sekswerkers zijn belangrijk want zij weten wat anderen doormaken. Zij kunnen het beste inspelen op situaties. Zij kunnen jongeren helpen en bijstaan' (Nigeriaanse vrouw, 29 jaar, werkzaam in een club, SW5).

Op één na, zou iedereen van hen ook best zelf vrijwilliger willen zijn. Twee Thaise vrouwen geven aan dat er een Thaise vrijwilliger zou moeten zijn. De meesten zouden een soort hulpverlenende rol willen spelen (9 personen), 6 personen zien een faciliterende rol voor zich zoals koffie zetten, koken

en iemand wil schoonmaken. Drie personen denken aan het geven van praktische lessen zoals computerles, Spaanse les of sollicitatietraining.

Mening van ex-sekswerkers

Drie personen, een 23-jarige Bulgaarse ex-prostitutuee, transgender, die werkzaam was op straat in Den Haag, een ex-gastvrouw van een club en een gastvrouw die nog werkzaam is zijn geïnterviewd over waar zij denken dat prostituees in Rotterdam behoefte aan zouden hebben.

De Bulgaarse ex-prostitutuee is door SHOP geholpen bij het uitstappen en woont in Rotterdam. Hij denkt dat het een goed initiatief is dat er een dienstencentrum komt in Rotterdam, omdat veel sekswerkers die in den Haag werken in Rotterdam wonen. Meisjes die gedwongen worden zullen moeilijk kunnen komen. Voor sociale activiteiten en taalcursussen hebben prostituees meestal geen tijd, omdat ze altijd aan het werk zijn. Een douche en wasmachine zou handig zijn, want dit hebben veel meisjes niet zelf. Deze persoon spreekt heel erg vanuit meisjes die gedwongen in de prostitutie zitten, achter de ramen.

De beide gastvrouwen (één is inmiddels ex-gastvrouw) denken dat er vooral behoefte is aan een centrum waar praktische informatie verstrekt wordt. Het perspectief dat zij hebben is vooral het ondersteunen van vrouwen die willen stoppen met het werk. De plek moet veilig zijn en de vrouwen moeten er anoniem terecht kunnen.

'En als je stopt, komen ook een heleboel dingen weer naar boven. Je bent twee personen, een persoon die je thuis bent, en degene die je bent als je werkt. De maatschappelijk werkers kunnen je helpen met de praktische dingen maar, als je echt even terecht wilt hebben ze een andere afspraak. En daarom zou zo'n inloop goed zijn.' (ex-gastvrouw in een club, Nederlands, 45 jaar, SW7)

Beiden noemen het een bezwaar dat de maatschappelijk werkers van PMW geen ervaringsdeskundigen zijn en dus de vrouwen nooit volledig kunnen helpen. De vrouwen hebben altijd het idee dat het begrip en de betrokkenheid voor de positie van de vrouwen bij de maatschappelijk werkers tekort schiet. De inzet van ex-sekswerkers als vrijwilliger vinden ze een heel goed idee.

'Bij niet-sekswerkers dan hebben ze al gauw het idee, dat de ander ze vies vindt, of, dat de ander op je neerkijkt.' (gastvrouw in een club, Nederlands, 42 jaar, SW6)

Beiden zouden zelf ook graag als vrijwilliger meedoen.

'Kijk, toen ik manager was kwamen ze makkelijker naar me toe, ook omdat ik een vrouw ben. Omdat ze weten, dat ik in dat wereldje gezeten heb. En de maatschappelijk werksters begrijpen dat stukje niet. Maatschappelijk werk heeft toch te maken met de gemeente, dan ben je nooit voor 100% open. En dan kan je ook niet diegenen voor 100% helpen. Er zijn altijd dingen waar je niet over kan praten met ze.' (...) *'Ik kan net dat stuk bieden wat er mist in de professionele hulpverlening zoals PMW. Want die hebben nooit gewerkt. Die weten geen inside information. Je wordt veroordeeld door overheidsinstanties'* (ex-gastvrouw in een club, Nederlands, 45 jaar, SW7)

4 Discussie en conclusie

De hoofdvragen waar dit onderzoek zich op heeft gericht zijn:

1. Is er behoefte aan een huiskamerinloop voor prostituees in Rotterdam?
2. Waar hebben prostituees behoefte aan wat betreft activiteiten en mogelijkheden in een huiskamerinloop?

Uit de gesprekken met de 22 prostituees kwam naar voren dat aan een voorziening als een huiskamerinloop voor prostituees slechts zeer weinig behoefte is. Wel spraken zij de behoefte uit voor voorzieningen zoals die in een dienstencentrum aangeboden zouden kunnen worden, namelijk een spreekuur van de GGD, advocaat en huisarts, hulp bij het invullen van belastingformulieren, computerfaciliteiten en sollicitatietraining. Daarnaast zou een uitstaptraject voorzien in een behoefte van ongeveer de helft van de ondervraagden. Aan (sociale) groepsactiviteiten en taalcursussen blijkt weinig behoefte te zijn.

Ook in Amsterdam is gebleken dat er weinig animo is voor sociale activiteiten en taallessen of themabijeenkomsten in groepsverband bij het Meeting Point. De kernactiviteiten bij SPOT in den Haag zijn gericht op advisering over werk- en inkomen, incidenteel worden daar sociale groepsactiviteiten georganiseerd. Bij de doelgroep hebben individuele contacten en hulpverleningsgesprekken vaak de voorkeur boven groepsactiviteiten.

Verder is aan de vrouwen gevraagd wat hun ideeën zijn wat betreft locatie, openingstijden en eventuele andere wensen voor een dienstencentrum dat zij zouden willen bezoeken. Hieruit kwam de wens voor een discrete locatie buiten het centrum die goed bereikbaar is per openbaar vervoer met flexibele openingstijden. Het personeel zou niet alleen discreet, begripvol en deskundig moeten zijn, maar ook nog voor een deel uit ex-sekswerkers kunnen bestaan.

Uit de ervaring van Amsterdam en Den Haag blijkt dat de locaties nauwelijks met vrijwilligers werken. Alleen voor specifieke activiteiten of op afroep worden vrijwilligers ingeschakeld.

De doelstellingen die voor het huiskamerproject geformuleerd zijn in het jaarplan van PMW en geformuleerd door de stafmedewerkers zijn:

1. Bereiken van sekswerkers die nog niet bij PMW in beeld zijn.
2. Aanbieden van informatie en diensten speciaal voor sekswerkers, los van de hulpverlening en laagdrempeliger.
3. Creëren van een 'eigen plek' voor sekswerkers, voor samenzijn en ontspanning.
4. Positieveverbetering van sekswerkers.
5. Creëren van een stageplek voor uitstappende sekswerkers in het gemeentelijk gesubsidieerde uitstapproject.
6. Het blijven bereiken van sekswerkers die, indien de wet op registratie van kracht wordt, naar verwachting in een onzichtbaar circuit terecht komen.

Op grond van de gesprekken met de prostituees uit dit onderzoek lijken de eerste twee doelstellingen realistisch. De meerderheid van de ondervraagde vrouwen was nog niet bekend bij PMW, toch zouden misschien naar een informatie- en dienstencentrum komen als de juiste diensten worden aangeboden. Het creëren van een ontmoetingsplek (doelstelling 3) lijkt niet aan een behoefte van de doelgroep te voldoen, het dient voor de meesten vooral praktisch nut te hebben. Veel van de ondervraagde vrouwen zouden het erg op prijs stellen als er ervaringsdeskundigen in het centrum zouden werken, sommigen willen ook zelf nu of later uitstappen én willen zelf graag als vrijwilliger bijdragen, waarmee ook doelstelling 5 op termijn mogelijk lijkt. Ex-sekswerkers zouden na een training wellicht ingezet kunnen worden als ervaringsdeskundige voor de hulp bij praktische zaken en morele steun bij het uitstappen. Meer informatie en ondersteuning van de sekswerkers zou mogelijk tot een positieverbetering van de betreffende vrouwen kunnen leiden, hoewel dat niet alleen van de individuele vrouwen afhankelijk is. Over het toekomstige bereik van de sekswerkers die bij het inwerking stellen van de wet op registratie in onzichtbare circuits terechtkomen is moeilijk een voorspelling te doen op grond van de verzamelde informatie. Het is onduidelijk welke vrouwen uit de ondervraagde groep dit zou treffen.

De ervaringen in Amsterdam en Den Haag zijn niet zonder meer relevant voor Rotterdam. Bij SPOT in Den Haag komen voornamelijk raamprostituees en thuiswerkers. In Amsterdam is zowel het Gezondheidspunt als het huiskamerproject vooral gericht op raamprostituees. In Rotterdam is geen raamprostitutie en is de prostitutie voornamelijk gesitueerd in clubs, massagesalons en privé-huizen. Overall is ook een minder zichtbaar circuit zoals thuiswerkers, escorts en straatwerkers en deze worden lastig bereikt met de hulpverlening en dienstverlening. Het werken achter het raam is meer solistisch dan in een club, in een club is er meer sociaal contact onderling. De behoeften van de Rotterdamse sekswerkers kunnen daarom afwijken van die Den Haag en Amsterdam.

Om het centrum te doen slagen zal het belangrijk zijn om de doelgroep goed te betrekken. Als de activiteiten aansluiten bij hun behoeften kunnen zij collega's enthousiasmeren om te komen. De ervaring in Amsterdam en Den Haag leert dat sommige activiteiten meer aansloten op de ideeën van de professionals dan bij de sekswerkers en wegens gebrek aan belangstelling gestaakt moesten worden of nauwelijks van de grond zijn gekomen.

Beperkingen van dit onderzoek

De steekproef van ondervraagde sekswerkers is niet perse representatief voor alle sekswerkers in Rotterdam. Wel komt meer dan de helft van de sekswerkers in Rotterdam uit het buitenland, evenals de respondenten in dit onderzoek. De prostituees zijn wel op verschillende wijzen benaderd, via de contacten van het Maatschappelijk Werk en tijdens het veldwerk van de GGD Rotterdam-Rijnmond, waardoor er vrouwen uit verschillende bedrijven in het onderzoek vertegenwoordigd zijn. Vrouwen waar nog geen contact mee is zoals thuiswerkers en escorts hebben we binnen het tijdsbestek van dit onderzoek niet kunnen spreken. Misschien heeft deze groep wel meer behoefte aan sociale contacten met collega's. Niet alle prostituees spraken Nederlands. Bij de interviews met de Thaise vrouwen was een tolk aanwezig, de Bulgaarse en Afrikaanse vrouwen zijn in het engels geïnterviewd. De Poolse is in het Nederlands geïnterviewd, maar zij sprak gebrekkig Nederlands.

Conclusie

Voor een ontmoetingsplek in de vorm van een huiskamer voor sekswerkers in Rotterdam blijkt erg weinig animo te bestaan onder de doelgroep. Wel is er behoefte aan specifieke professionele

diensten zoals een spreekuur van de GGD, een huisarts en een advocaat, evenals aan uitstaptrajecten. Tevens bestaat er belangstelling voor concrete diensten als hulp bij belastingformulieren, computerfaciliteiten en sollicitatietraining. De inzet van vrijwillige (ex)-sekswerkers zal gewaardeerd worden door de doelgroep en velen zullen waarschijnlijk ook zelf als vrijwilliger mee willen werken. Wel vereisen veel van de gewenste voorzieningen de inzet van professionals, eventueel in combinatie met ervaringsdeskundige vrijwilligers.

5 Samenvatting

Het Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) van de Stichting Humanitas in Rotterdam is van plan in Rotterdam een nieuwe voorziening voor sekswerkers op te zetten. De bedoeling is dat er een huiskamer als ontmoetingsplek en een informatiecentrum opgezet zal worden. Het centrum zal grotendeels op vrijwilligers draaien, begeleid door een betaalde medewerker. Behalve dat men op deze wijze laagdrempelige dienstverlening aan sekswerkers wil bieden hoopt men sekswerkers te bereiken die nog niet bij PMW in beeld zijn.

Ter voorbereiding is door de GGD Rotterdam Rijnmond een behoefteonderzoek uitgevoerd. Hiervoor is gesproken met betrokkenen van PMW in Rotterdam en zijn sekswerkers uit Rotterdam geïnterviewd. Er is eveneens informatie ingewonnen bij vergelijkbare projecten in Amsterdam (Meeting Point en Prostitutie Gezondheidscentrum) en Den Haag (Inloopcentrum SPOT). Naar aanleiding van de gesprekken met de betrokkenen van PMW is allereerst een beeld geschetst van de voorziening zoals men die voor ogen had. Vervolgens zijn de sekswerkers geïnterviewd over hun behoeftes en ideeën over dit plan.

Er zijn 22 vrouwelijke (ex-) sekswerkers geïnterviewd die werkzaam zijn (geweest) in Rotterdam. De interviews zijn telefonisch afgenomen of face-to-face in een club, privéhuis of massagesalon tijdens veldwerkzaamheden van de GGD. Negentien van de geïnterviewde vrouwen waren op het moment van interviewen werkzaam als prostituee, één vrouw werkte als gastvrouw in een club. De twee overige vrouwen zijn niet meer werkzaam in de prostitutie. Van de negentien vrouwen die actief zijn als prostituee zijn er zes Nederlandse, zes Thaise, een Hongaarse, een Marokkaanse, een Braziliaans/Nederlandse, een Nigeriaanse en een vrouw uit Sierra Leone. De leeftijd van de vrouwen varieerde van 22 tot 54 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 36 jaar.

Van de 19 vrouwen waren er slechts drie vrouwen die aangaven dat ze behoefte hadden aan een laagdrempelige 'huiskamer-inloop' om collega's te ontmoeten. De overige vrouwen hadden hier geen behoefte aan. Veel vrouwen gaven echter wel aan dat zij behoefte hebben aan praktische hulp en informatie. De twee uitgestapte vrouwen zouden wel behoefte hebben gehad aan een ontmoetingsplek in de tijd dat zij nog werkten.

Uit een lijst van 20 verschillende diensten (sociale activiteiten en cursussen, medische en psychologische ondersteuning, praktische voorzieningen) die aan de vrouwen is voorgelegd waren er drie diensten waar de meerderheid behoefte aan had en voor naar een dienstencentrum zou komen. Namelijk voor een spreekuur van de GGD, een advocaat en een huisarts. Meer dan een derde van de vrouwen zou ook voor hulp bij het invullen van belastingformulieren, computerfaciliteiten en sollicitatietraining komen. Daarnaast zou een uitstaptraject een goed aanbod zijn waarvoor bijna de helft van de ondervraagde vrouwen naar een dergelijk centrum zou komen. Voor de overige cursussen en sociale activiteiten was weinig animo.

Het centrum zou op wisselende tijden geopend moeten zijn, dus soms in de ochtend, de middag of de avond. Enkele vrouwen zouden het op prijs stellen als het ook op een moment in het weekend geopend is. In elk geval wil men het buiten werktijd of op een vrije dag kunnen bezoeken. Qua locatie vindt men een onopvallende plek het belangrijkste, onzichtbaar voor de buitenwereld, een

neutrale plek die niet opvalt als een locatie die bezocht wordt door sekswerkers. Bij voorkeur een locatie buiten het centrum die gemakkelijk bereikbaar is per openbaar vervoer.

Men heeft behoefte aan een centrum waar een ontspannen sfeer heerst, geen opdringerige hulpverlening en een professionele en echt geïnteresseerde houding van het personeel. Men is positief over het inzetten van ex-sekswerkers als vrijwilligers omdat men verwacht dat die zich goed in hun situatie kunnen inleven en hen echt kunnen begrijpen.

Conclusie

Voor een ontmoetingsplek in de vorm van een huiskamer voor sekswerkers in Rotterdam blijkt erg weinig animo te bestaan onder de doelgroep. Wel is er behoefte aan specifieke professionele diensten zoals een spreekuur van de GGD, een huisarts en een advocaat, evenals aan uitstaptrajecten. Tevens bestaat er belangstelling voor concrete diensten als hulp bij belastingformulieren, computerfaciliteiten en sollicitatietraining.

6 Bijlage 1 Werkplan PMW, onderdeel Huiskamer prostituees

Uit het Werkplan 2014 van Prostitutie Maatschappelijk Werk Rotterdam, pagina 8

Huiskamer prostituees

Om sekswerkers te bereiken die op dit moment niet bij PMW in beeld zijn, wil de organisatie graag een huiskamer openen waarin zij op een laagdrempelige manier met elkaar in contact kunnen komen. Naast de mogelijkheid tot vrije inloop wil PMW verschillende workshops organiseren die bijdragen aan de positieverbetering van sekswerkers. Onderwerpen die hierbij aan bod kunnen komen zijn taalles, rechten en plichten en zelfverdediging. De huiskamer zal bemand worden door een medewerker van PMW, aangevuld met getrainde vrijwilligers die zelf in de prostitutie werken of hebben gewerkt. Door ex-prostituees in te zetten, wordt de huiskamer een ideale stageplaats voor uitstappende prostituees. Ook actieve prostituees kunnen deze rol op zich nemen. PMW hoort regelmatig dat zij graag iets willen doen voor de eigen doelgroep. Omdat prostituees vaak anoniem willen blijven, dient de huiskamer op een onopvallende manier toegankelijk te zijn. Graag gaat PMW in samenwerking met de gemeente op zoek naar een geschikte locatie. Voor de huisvestingskosten houdt PMW rekening met een bedrag van €15.000, inclusief gas, water, licht en schoonmaakkosten. De bijkomende organisatiekosten (externe trainers, workshopmateriaal) bedragen €6.000.

Stichting Hulpverlening en Opvang Prostituees (SHOP) in Den Haag heeft in 2012 een huiskamer voor prostituees geopend. Van deze voorziening wordt inmiddels veel gebruik gemaakt. De organisatie geeft aan een doelgroep te bereiken die voorheen niet in beeld was. Mochten prostituees in verband met de eventuele registratie in een onzichtbaar circuit terecht komen, dan hoopt PMW hen via de huiskamer alsnog te bereiken. Naast een fysieke huiskamer overweegt PMW op termijn ook een virtuele huiskamer te kunnen openen.

7 Bijlage 2 : Interviewprotocol voor sekswerkers in Rotterdam

Geslacht: Leeftijd: Woonplaats:
Werkzaam in : club/ thuiswerker/ escort / privéhuis/ massagesalon
Land van herkomst:
Taal:

1. Ben je wel eens tegen zaken aangelopen rondom het werk waar je nergens mee terecht kan, vragen waar je nergens antwoord op krijgt?
Zoja, zou je behoefte hebben aan een centrum waar je informatie en service op het gebied van werk en inkomen kan krijgen ?

Wat , waarover, leg uit,....

2. Heb je behoefte aan een plek waar je collega's kunt ontmoeten, georganiseerd door het PMW, bv een soort huiskamer, of inloop? ¹

Waarom wel / niet?

3. Zo ja, wat vind je belangrijk, wat zou zo'n plek of centrum moeten hebben wil jij er naar toe gaan?

Wat juist niet?

4. Heb je behoefte aan informatie en ondersteuning in een uitstaptraject?

Zoja; wat dan? (ruimte voor open antwoord)

5. Zou je info of service willen op gebied van:

Belastingformulier invullen

Spreekuur van GGD: testen op en voorlichting en informatie
over soa/hiv/gezond en veilig werken, AC en recepten AC

Spreekuur van een advocaat voor juridische informatie en
advies

Computer / Internet faciliteiten

Medische en psychische ondersteuning

Spreekuur van een arts

Spreekuur van seksuoloog

Psychologische ondersteuning

¹ Aanvankelijk werd met deze vraag gestart, maar aangezien vrijwel niemand hier behoefte aan had, was het beter te beginnen met een andere vraag.

Vertrouwelijk gesprek met een ervaren sekswerker

Cursussen

Nederlandse taalles

Engelse taalles

Boekhouden

Sollicitatietraining

Computerlessen

Zelfverdediging/weerbaarheid

Yoga

Sociale activiteiten

Films

Kookcursussen/beautydagen

Overige voorzieningen

Douche

Keuken /magnetron

Wasmachine

Of nog iets anders?

6. **Welke plek/locatie zou geschikt zijn het centrum?** Hoe moet dit er uit zien? Juist wel of niet bij PMW/GGD?
7. **Zou je er naar toe gaan? Wanneer zou je daar naar toe gaan?** (welke tijden, dagen, hoe vaak?)
8. **Wat vind je ervan als zo'n huiskamer door vrijwilligers gerund wordt?**
9. **Zou je hier zelf als vrijwilliger mee willen werken?**
 - Zoja, wat zou je willen/kunnen doen?
10. **Ben je bekend bij PMW, zo ja:** Hoe vaak kom je bij PWM? Of zie je iemand van PMW op je werkplek?

8 Bijlage 3: karakteristieken van de geïnterviewde sekswerkers

Code	Herkomstland	Werkplek	Geslacht	leeftijd	Werkzaam
SW1	Nederland	Utrecht, tippelzone	Vrouw	26	ja
SW2	Bulgarije	n.v.t	Transg	23	nee, zit in uitstaptraject
SW3	Brazilië	Club 1	Vrouw	38	ja
SW4	Sierra Leone	Club 1	Vrouw	34	ja
SW5	Nigeria	Club 1	Vrouw	29	ja
SW6	Nederland	Club 1	Vrouw	42	is gastvrouw in club
SW7	Nederland	n.v.t	Vrouw	45	nee, ex gastvrouw in club
SW8	Marokko	Privé-huis 1	Vrouw	25	ja
SW9	Hongarije	Privé-huis 1	Vrouw	25	ja
SW10	Polen	Privé-huis 1	Vrouw	22	ja
SW11	Nederland	Privé-huis 1	Vrouw	24	ja
SW12	Thailand	Privé-huis 2	Vrouw	42	ja
SW13	Thailand	Privé-huis 3	Vrouw	49	ja
SW14	Thailand	Privé-huis 3	Vrouw	54	ja
SW15	Nederland	Privé-huis 4	Vrouw	27	ja
SW16	Nederland	Privé-huis 4	Vrouw	22	ja
SW17	Thailand	Privé-huis 5	Vrouw	45	ja
SW18	Thailand	Privé-huis 5	Vrouw	46	ja
SW19	Thailand	Privé-huis 5	Vrouw	42	ja
SW21	Grieks/Turks	Massagesalon 1	Vrouw	32	ja
SW22	Nederland	Massagesalon 1	Vrouw	48	ja
SW23	Nederland	Massagesalon 1	Vrouw	42	ja